

Princeton, 1 April 1930.

Dat ik het met mijn logies uitstekend heb getroffen, behoeft ik wel niet te verzekeren. Gelijk ik vroeger reeds meedeelde, waren Dr en Mevrouw Zwemer zoo vriendelijk mij onderdak te verleen. Hun hartelijkheid kan ik niet genoeg roemen. Zij gunnen den gast, die nog al wat om handen heeft en werkelijk meer heeft te doen dan 'savonds gedurende een uur een lezing houden, de grootste mate van vrijheid. Zij stelden als het ware heel hun huis te mijner beschikking. Ik heb behoefte het hier uit te spreken, dat ik hun bijzondere gastvrijheid niet genoeg kan waardeeren. Dankbaarheid vervult mijn hart.

Dr Samuel Zwemer is een interessante persoonlijkheid. Zelfs is hij Amerikaan van geboorte, maar hij is van Zeeuwsche afstamming. Hij spreekt perfect Hollandsch en het is hem aangenaam daarin te converseeren. Dat roept bij hem herinneringen wakker aan het ouderlijke huis, waar het Nederlandsch nog in eere was. Het grootste deel van zijn leven heeft hij aan het praktische zendingswerk onder de Mohammedanen gewijd. Eerst in Arabië, daarna in Egypte. Hij leest, spreekt en schrijft het Arabisch, alsof het zijn moedertaal was. Het is een lust de curiosa te bezichtigen, welke hij van zijn arbeidsveld heeft meegebracht. Bijzondere belangstelling boezemden mij de Koran-uitgaven in, welke in zijn bezit zijn. Hij beschikt over een vruchtbare pen en deed een respectabele stapel boeken het licht zien, meestal over den Islam. Dit alles maakte hem in Amerika vermaard. Een eigenaardig staaltje toonde dat. Een vorig maal werd tevergeefs moeite gedaan om mij een clergy permit te bezorgen. Wat dat is, wil ik even uitleggen. Predikanten en emeritus-predikanten ontvangen van de Amerikaansche spoorwegaansche maatschappijen een belangrijke reductie voor hun reizen. In het Oosten maakt dat een verschil van de helft, in het Westen van een derde op de gewone passagiersprijs. Tegenover vreemdelingen, al bezitten zij hetzelfde radikaal, staan de maatschappijen nog wat onwennig. Maar de naam van Dr Zwemer werkte als een „Sesam, open u“. Hij heeft het volle vertrouwen en hem zal men niets weigeren. En nu ik eenmaal voor het Oosten zulk een clergy permit heb, lijkt het geen twijfel, of ik zal er ook wel een voor het Westen krijgen. Dit teekent den invloed, welken Dr Zwemer bij de autoriteiten in Amerika heeft.

De vrouw, die God hem gegeven heeft, een Amerikaansche, die wel wat Hollandsch verstaat, maar het niet spreekt, is hem in den vollen zin des woords een levensgezellin. Zij heeft zich hem en zijn arbeid geheel toegewijd. Geen offer was haar te zwaar. Op het zendingsveld heeft zij met haar man met groote moeilijkheden te kampen gehad. En toch spreken zij er over, alsof het iets heel gewoons is. De verklaring daarvan vindt men in een ingelijste spreuk, opgehangen in de studeerkamer, welke in het Hollandsch aldus kan vertaald: alles wat ik heb, is voor het koninkrijk van Christus, ik begeer niets voor mij zelf.

Onder de vele verhalen, welke ik uit hun mond vernam, greep een mij het meest aan. Lang hadden zij onder de Arabieren gewerkt, zonder dat deze eenige toenadering toonden. Twee van hun kinderen stierven. Het werd hun niet toegestaan hen bij de andere dooden te begraven. Evenals Abraham moesten zij grond koopen, om daarin de lichaampjes aan de aarde toe te vertrouwen tot den dag der opstanding. De Arabieren dachten niet anders of zij zouden nu wel spoedig vertrekken, omdat de toorn van Allah hen zoo had getroffen. Maar, hoe wel hun hart bloedde, bleven zij uit gehoorzaamheid aan Hem, die hen gezonden had. Dit had een verrassende uitwerking. De Arabieren legden hun onaandoenlijkheid af. Het ijs was gebroken. Zij meden de Zwemers niet langer. Zij bleken ontvankelijk voor het woord des evangelies.

Ondanks alle wederwaardigheden is Dr Zwemer een geloovig optimist gebleven. Misschien is zijn optimisme in den loop der jaren wel gegroeid. Veel lof had hij voor onze Zending op Java. Sinds een jaar is hij hoogleeraar te Princeton. Ook in zijn nieuwen werkring gaat hij geheel op. De Zendingen zijn aan hem toevertrouwd en bovendien de geschiedenis van de pseudo-religies. En waar ook ik een deel van de laatste heb te doceeren, waaronder ook de Islam, ligt het voor de hand, dat we daarover veel van gelachten wisselden. Vooral omdat onze opvattingen volkomen homogeen waren, begrijpt men, dat onze gesprekken vlotter en het zal mij spijten, als ik straks afscheid van hem moet nemen. Behalve de zorgen van het professoraat, drukken op hem het redacteurschap van de Muslim-world, een voorname Zendingstijdschrift, en tal van uitnodigingen om voor de zending te spreken. Ik werd wel wat jaloersch om de wijze, waarop hij verlichting van zijn arbeid krijgt. Elken morgen komt er bij hem een stenotypiste, die zijn gedikteerde correspondentie uitwerkt. Wanneer onze hoogleeraren zich zulk een weelde konden veroorloven, zouden zij meer kunnen presteeren. Ik althans zou niet over achterstand in mijn correspondentie hebben te zuch-

ten. Die neemt een groot deel van den tijd in beslag, welke beter kon besteed.

Heerlijk is het in dit huis te vertoeven. Men gevoelt het: hier woont de Geest van Christus.

Als Dr Zwemer dit leest, zal hij het wellicht onbescheiden vinden, dat ik zooveel over hem gesproken heb. Hij vergeve mij. Maar ik vond het nuttig voor mijn lezers, dat zij op deze manier hem en zijn vrouw nader leerden kennen.

Princeton, 2 April 1930.

Het seminarie van Princeton heeft een rijke geschiedenis.

In 1809 werd op de Generale Synode van de Presbyteriaansche Kerk door den kerkeraad van Philadelphia voorgesteld een theologisch seminarium op te richten. De commissie, hiervoor benoemd, werkte 3 plannen uit, het eerste om een school te stichten in het toenmalige centrum, het tweede om twee scholen op te richten, een in het Noorden en een in het Zuiden, het derde om in het ressort van elke Particuliere Synode een Theologische School te bouwen.

Aan het oordeel der kerkeraaden onderworpen, kosen deze voor één enkele school. Dit werd door de Synode van 1811 aangenomen. In 1812 werd tijdelijk als plaats aangewezen Princeton, een Direktorium werd benoemd en Dr Archibald Alexander werd aangewezen als hoogleeraar in de leerstellige en polemische Godgeleerdheid. Een zeer klein begin alzoo. Doch reeds in 1813 werd Dr Samuel Miller aan hem toegevoegd als hoogleeraar in de kerkgeschiedenis en het kerkrecht. Tevens werd besloten, dat het seminarie blijvend te Princeton zou zijn gevestigd.

Destijds bestond er te Princeton reeds een college, een inrichting, welke iets meer omvat dan ons gymnasium, maar toch de hoogte van een universiteit niet bereikt. Met de curatoren van dit college werd een overeenkomst gesloten, dat de studenten van het seminarie de gebouwen van het college zouden mogen gebruiken en tegelijk werd ruimte aangeboden op den „campus“ — onze lezers zullen zich herinneren wat dat is — om een gebouw voor het seminarie te zetten. Daarbij werd bepaald, dat zoolang het seminarie te Princeton zou blijven, geen professoraat in de theologie aan het college zou worden gesticht.

De eerste colleges werden gegeven in de studeerkamer van Dr Alexander en later tijdelijk in de gebouwen van het college. In 1817 verrees de massale Alexander Hall, dat op het oogenblik als hospitiu is ingericht en waarin ook enkele zalen voor studenten zich bevinden. Met klimop omrankt, maakt het een grootschen indruk. Indien het tegenwoordige papier van ons blad er zich heeler toe leende, zou ik verzoeken een foto ervan hier af te drukken.

Met weinig studenten begonnen, werden er sedert tot 1929 toe 7501 studenten ingeschreven, waarvan 544 zich aan het werk der zending gaven.

Het doel van het Seminarie werd indertijd door de Generale Synode zeer breed omschreven. In de inleidingswoorden leest men: „en opdat het ware doel van de stichters van deze inrichting bekend moge zijn aan het publiek, beide nu en in den komende tijd en voornamelijk, dat dit doel ten allen tijde duidelijk moge voor oogen staan en heilig in acht genomen beide door de leeraars en de leerlingen van het seminarie, werd het geschikt geacht daarvan een kort begrip en uitvoerig uittreksel.“ En dan volgt daarop onmiddellijk: „Het is om mannen te vormen voor de bediening van het evangelie, die waarachtig zullen gelooven en hartelijk liefhebben, en daarom zullen trachten te propageeren en verdedigen in zijn zuiverheid, eenvoud en volheid, dat systeem van geloof en praktijk, dat uiteengezet is in de geloofsbelijdenis, Catechismussen en Kerkenorde van de Presbyteriaansche Kerk en alzoo te bestendigen en uit te breiden de waarachtige vroomheid en orde des evangelies.“

In een tijd, toen in Europa het Calvinisme zoo schaarsch was, werd uit zuiver Calvinistische motieven het Seminarie te Princeton geboren. Het was vooral Charles Hodge, die daarop zijn stempel heeft gedrukt. In 1822 benoemd tot hoogleeraar voor de „Oostersche en bijbelsche letteren“ heeft hij toch het meest invloed geoefend door zijn Dogmatiek. Die Dogmatiek was langen tijd de eenige Gereformeerde (afgezien van de oudere werken) op de wereld. Zij vertoonde inzonderheid het scholastieke type van Turretinus, dat tot den huidige dag in Princeton bewaard is gebleven. De dogmatiek van Hodge werd aanbevolen en gebruikt door Kuiper en Bavinck (en onzen), ofschoon deze zich minder dicht bij Turretinus aansloten, dieper in de oude theologie groeven en de dogmatiek op den duur zelfstandiger opbouwden. Niettemin is Hodge's dogmatiek in een tijd toen de Bemiddelings-theologie en het Modernisme hoogtij vierden, de rots gebleven, waar alle wetenschappelijke beoefenaars der Gereformeerde theologie zich verzamelden. Nog altijd is voor Engelsch-sprekende Gereformeerden b.v. in Schotland het werk van Hodge HET handboek. Groote dank is ons Calvinisme daarom aan Princeton verschuldigd. (Wie over Hodge meer wil weten, leze het proefschrift van Dr Danhof: Charles Hodge as

a dogmatician). Van de overledenen, die den arbeid van Hodge voortzetten, zijn vooral te noemen: A. A. Hodge en Benjamin Warfield.

Thans telt het Seminarie van Princeton niet minder dan 8 gewone hoogleeraren: drie „instructors“, waarvoor wij in onze akademische wereld geen equivalent hebben (zij staan iets beneden onze buitengewone hoogleeraren en hebben geen vaste aanstelling, zij naderen meer de „assistenten“); twee lectoren; drie „visiting professors“, die hun ambt in de kerk blijven uitoefenen, maar enkele colleges geven en twee „directors“, één in de welsprekendheid en een in de muziek. Alzoo een staf van 18 docenten.

Geen enkele Theologische Fakulteit in ons land kan daartegen op. Maar ofschoon zoo buitengewoon toegerust, hebben dit seminarie, noch de professoren ooit het promotie-recht voor zich opgeëischt. Wel bestaat er een „post graduate course“ d.w.z. een cursus voor hen, die kandidaats hebben afgelegd. Daar kan een B.D. (Bachelor of Divinity) worden behaald. Maar de doctorstitel wordt er niet uitgereikt. Wie dien wil bekomen moet aan een universiteit gaan studeeren.

Het seminarie huldigt nog altijd het klassensysteem, d.w.z. de eerste, tweede en derde jaarsstudenten ontvangen afzonderlijk college en moeten aan het eind van elk jaar een examen afleggen, een systeem dat ook in andere landen wordt gevolgd en dat voordeelen biedt voor studenten, die geen zelfstandigheid genoeg bezitten om regelmatig te werken, maar ook nadeelen, omdat op de colleges minder kan worden behandeld.

In het begin van den cursus 1929—1930 studeerden er te Princeton 31 studenten in den cursus der gegradueerden (candidaten), 53 studenten van het derde, 40 van het tweede en 43 van het eerste jaar, terwijl er 6 als „gedeeltelijke“ studenten stonden geboekt. Bij elkaar dus 173.

Nog meer dan de Vrije Universiteit is het Seminarie te Princeton een internationaal centrum. Onder de buitenlanders zijn er uit Argentinië 1, Brazilië 1, Bulgarije 1, Canada 3, China 4, Duitschland 1, Hongarije 2, Indië 2, Ierland 4, Japan 4, Korea 2, Mexico 1, Nieuw-Zeeland 1, Perzië 1, de Filippijnen 1, Porto Rico 1 en Ukranie 1. Het feit, dat daar hooger geldelijke tegemoetkoming kan worden geschonken en dat er in een wereldtaal gedoceerd wordt, werken dit niet weinig in de hand.

Over een groot aantal beurzen heeft het seminarie de beschikking.

Ik ontleen de cijfers aan den laatsten „catalogue“. Ik hoop, dat zulk een kijkje in het interieur van het beroemde Princetonsche Seminarie menigen zal interesseeren.

HEPP.

Over Kerkelijke Financien.

IV.

V. Eerst moeten wij thans, zij het kortelijks, onder de oogen zien, welke bronnen van inkomsten men bij de toepassing van een regeling, als boven uiteengezet, zal trachten te behouden.

Ons richtende naar de voornaamste der thans bekende bronnen, dienen we te antwoorden op de vraag, of men, naast de vrijwillige inschrijvingen, nog langer collecten en huurgelden als bronnen zal laten bestaan?

Na het bovenstaande behoeft het geen betoog, dat de plaatsenhoeve hoe eer hoe beter dient te worden afgeschaft. Men zou het geestelijk belang van de gemeente en hare leden beter dienen, door het reserveeren van plaatsen voor het gansche gezin, zonder bijzondere vergoeding, mogelijk te maken.

Moelijker evenwel is het een beslissing te nemen ten aanzien van de collecten. De moeilijkheid zit niet in hen, die een zoo groot inkomen hebben, dat zij een redelijk bedrag als inschrijving kunnen noemen. Deze kunnen zonder bezwaar zich concentreren op de „vrijwillige bijdrage“. Voor het offeren van de vaak-aangevoerde extra-giften blijft gelegenheid te over. Bezwaren rijzen echter, wanneer men denkt aan hen, die in economischen zin gelijk staan met de „weduwe“ die Jezus ons voorstelt, offerende haar „penningke“. Onder de allerarmsten worden er toch gevonden, die met evenveel liefde voor de kerk bezielde zijn als zij, die zich voor haar groote geldelijke offers kunnen en willen getroosten. Deze armsten zijn echter niet in de gelegenheid hun liefde om te zetten in een daad, welke in geld gemeten, beteekenis schijnt te hebben. Dit nu zou zulke leden bezwaren. Zij zullen gehinderd worden door de gedachte, dat, wai zij nog zouden kunnen opgeven als bijdrage, anderen zoo onbeduidend moet voorkomen. Ik laat nu onbesproken de moeilijkheden voor deze leden, om van te voren de grootte — wil men: de geringheid — van hun bijdrage vast te stellen. Ik laat ook rusten de moeilijkheden, die het incasseeren van zulke geringe bedragen oplevert. Hoofdzak is, dat leden, die als de weduwe, zelfs hun ganschen leeftocht zouden willen geven aan de kerk en daarmee naar de woorden van Jezus, een daad van groote beteekenis verrichten, zich in hun eerste gevoelens gekwetst moeten gevoelen wanneer zij het bedrag, hetwelk ze nu in de schatkist werpen, heel naakt

en arbeid
noemen:
lid.
niet min
structors",
reld geen
den onze
een vaste
stenten");
die hun
ar enkele
in in de
Alzoo een

ons land
engemeen
le profes-
gebischt.
se" d.w.z.
ben afge-
Divinity)
rdt er niet
n een uni-

(klassen-
e jaarsstu-
n moeten
afleggen,
wordt ge-
enten, die
regelmatic
de colleges

30 studeer-
cursus der
n van het
het eerste
enten ston-

het Semi-
ntrum. On-
aïë 1, Bra-
4, Duitsch-
4, Japan
Perzië 1,
nie 1. Het
coming kan
wereldtaal
inig in de

het semi-
catalogue".
st interieur
arie menig-
HEPP.

slijks, onder
omsten men
oven uiteen-

der thans
orden op de
schrijvingen,
als bronnen

betoog, dat
t te worden
ang van de
1, door het
asche gezin,
c te maken-
ng te nemen
elijkheid zit
nen hebben,
ving kunnen
ur zich con-
". Voor het
agiften blijft
echter, wan-
mischen zin
na ons voor-
der de aller-
met evenveel
zij, die zich
en en willen
niet in de
in een daad,
schijnt te
en. Zij zullen
te, dat, wat
ijdrage, ande-
1. Ik laat nu
ze leden, om
de geringheid

Ik laat ook
asseeren van
dzaak is, dat
anschen leef-
en daarmede
d van groote
ste gevoelens
ij het bedrag,
n, heel naakt

op een papier zouden moeten invullen als te be-
talen dan en dan. Naar mijn overtuiging zou men
liever een regeling moeten nemen, die, in finan-
ciëlen zin, de grootst denkbare schade voor de
kerk zou kunnen opleveren — mits men dan ook
geen andere middelen meer mogelijk zag, in de
overtuiging, het alsdan aan God te mogen over-
laten — voor en aler men een regeling zou in-
voeren, waardoor een kwetsing van gevoelens, als
even bedoeld, mogelijk zou worden.

Is nu toch het een en het ander tegelijk mogelijk?

Vast staat, dat het behoud van algemeene col-
lecten, waarin ieder gevraagd wordt zijn gaven
te doen, dus ook alweer zij, die wel en zonder
eenig bezwaar een vrijwillige inschrijving zouden
kunnen opgeven, voor velen de uitvlucht blijven zal,
zoals het, naar mijn overtuiging, voor velen een
uitvlucht geweest is tot nu toe, om zich te ont-
trekken aan hun publieke plicht.

De oplossing zou kunnen gevonden worden door
een van de twee volgende middelen:

Ie. men zou de collecten algemeen kunnen laten
bestaan, maar hun, die zich willen verbinden tot
een vrijwillige inschrijving, tevens verzoeken in die
collecten zoo weinig te deponeren, dat men van
een werkelijk betekenisvol offer niet meer zou
behoeven te spreken. Een beroep op die collecte-
gaven zou men dan niet meer behoeven te aan-
vaarden.

2e. men zou „schatkisten", of hussen bij de
uitgangen van het kerkgebouw kunnen plaatsen en
aldus aan de bedoelde leden de gelegenheid ver-
schaffen hun gave af te zonderen.

Tegen het tweede middel bestaat het bezwaar,
dat zij, die dit doen, behoudens de „gasten", toch
het gevoel zullen hebben door iedereen te worden
aangezien als niet-vast-bijdragend en in dit gevoel
kan weer een oorzaak zijn van kwetsing van ge-
voelens, als boven bedoeld. Daarom zou, naar mijn
gevoelen, de algemeene collecte wel zoo verkie-
selijk zijn.

VI. Wanneer men aldus aan de financieel ster-
kere leden der gemeente de gelegenheid biedt en
hun ook verzoekt, om al hetgeen zij voor de kerk
kunnen afstaan, te betalen in den vorm van vrij-
willige inschrijvingen, dan wordt ook de beoor-
deeling van ieders praestaties meer mogelijk dan
tot nu toe. Het komt mij voor, dat de ouderlingen,
die het huisbezoek hebben te brengen, bij hun
andere gegevens ook zouden moeten hebben de
cijfers van de toegezegde bijdrage en eventueel
ook van het inkomen, n.l. als de Commissie van
Beheer meent, dat de gewenschte evenredigheid
tusschen die beide ontbreekt.

Het huisbezoek biedt den ouderlingen de ge-
legenheid van allerlei persoonlijke toestanden, die
afwijking van de norm wettigen, op de hoogte te
komen en dus ook de rechtmatigheid van het be-
drag der inschrijving te beoordeelen. Zij zullen daarbij
ontvangen aldus de gelegenheid ook naar de con-
crete daden en niet uitsluitend naar de meer of
minder liefelijke woorden, die zij krijgen aan te
hooren, de leden te beoordeelen. Zij zullen daarbij
wellicht ook op klaarblijkelijke onwil stuiten.

Welnu: is ook dan juist niet de taak der ouder-
lingen aangewezen? Is het niet een deel van hun
ambtswerk, om zulke onwillige leden zoo te beoor-
deelen, dat een beter inzicht ontstaat en de onwil
plaats maakt voor bereidwilligheid? Dat zal zeker
geschieden waar de onwil voortkomt uit onkunde,
onwennigheid e.d. Hier is groote liefde, geduld en
tact vereischt, doch wanneer die alle in den dienst
van ook dit herderlijk werk gesteld worden, dan
zal geen enkel lid van de gemeente gevaar lopen
verkeerd beoordeeld of behandeld te worden. Maar
ook: indien de onwil voortvloeit uit onverschil-
ligheid, misschien vijandschap en de betrokken
leden in zulk een houding volharderen, geeft dan
niet deze oogenschijnlijk materialistisch-bedoelde op-
zet de aanleiding tot een onderzoek, dat aantoonen
kan een verachtering in of een ontbreken van het
gelooftleven, die wellicht tucht-maatregelen recht-
vaardigen? Naar mijn gevoelen is zulks ook een
uitvoersel van het vierde gebod. Men moet er-
kennen, dat thans evenwel bij het vervullen van het
ouderlingen-ambt dit gereedschap ontbreekt en dat
tot schade van de kerk en van menig lid, dat men
niet kon beoordeelen, als de omstandigheden ge-
boden. De liefde tot de broederen gebiedt toch
ook om, zooveel mogelijk, te staan naar de uit-
banning of het voorkomen van de zonde van Ana-
nias en Saffira?

VII. Het is mij niet onbekend, dat in het ver-
leden een enkele maal gewaarschuwd is tegen een
praktijk in een plaatselijke Gereformeerde Kerk,
waar men in de zaak der vrijwillige inschrijvingen
wat verder „to the point" ging, dan wel gebrui-
kelijk is.

Misschien is zulks een waarschuwing verklaard
uit den gekozen vorm van actie; ik kan daarover
niet oordeelen; ik was daarbij niet betrokken. Het
bovenstaand betoog is dan ook in geen enkel op-
zicht een „oratio pro domo". Gaarne houd ik reke-
ning met de adviezen door onze persmannen ge-
geven, doch het is mij niet gebleken, dat men
bezwaren kan hebben tegen hetgeen boven wordt
voorgesteld. Ik zie daarin, met de thans bestaande
praktijk, een slechts graduëel, niet een principiëel
verschil. Persoonlijk vind ik het voorgestelde geens-

zins een ideaal. Het komt mij echter voor, dat de
ernst van deze tijden ons dringt, ons ten aanzien
van dit onderwerp wel terdege rekenschap te geven.
Ik noemde boven het feit en het gevaar van een
onvoldoende bearbeiding der gemeente door een
te groot zielenantal per predikant. Het is duidelijk,
dat de tegenwoordige middelen hebben gefaald om
dit kwaad te stuiten. De zekerheid bestaat, dat dit
gevaar niet alleen blijft bestaan, maar krachtens
de gevolgen van het stelsel van te weinig bear-
beiding, ook groeit! Daarom mag het verzoek
gedaan worden, dat men, indien men meent het
bovenstaande te moeten ontraden, een ander middel
ter correctie van den thans bestaanden toestand
aanwijst, een middel evenwel, dat wat anders zal
moeten noemen dan wat we nu allen wel weten,
maar schijnbaar vruchteloos hebben toegepast.

De hoop, dat het lezen van het bovenstaande mag
bevorderen de bespreking van wat terzake noodig
en geboden is en daardoor een overtuiging zal
worden verkregen omtrent een middel, dat wellicht
werkelijk hulp kan verschaffen, is de drijfveer ge-
weest tot het schrijven dezer regelen.

Scheveningen.

A. SCHILDER.

OPVOEDING EN ONDERWIJS

Is het onderwijs in de Wiskunde een noodeloze kwelling
voor onze leerlingen?

III.

Is Uw kind b.v. sterk visueel aangelegd, dan is
het voor hem niet noodig hardop te leeren,
zoals U dat b.v. in uw jeugd gaarne deedt, omdat
U meer accoustisch zijt aangelegd; of om het op te
schrijven zoals het Uw gewoonte was, omdat
U behoort tot het motorische type.

Ik zou U raden om, als het goed gaat, Uw kind
zijn eigen weg te laten gaan. Eerst als het niet
goed gaat en er dus ergens iets haperi, is het zaak
ook op deze dingen eens te letten.

In het algemeen wordt teveel door de leerlingen
een beroep gedaan op het visuele voorstel-
lingsvermogen. Het zelf nateekenen der figuren en
het hardop zeggen van stellingen verwaarloozen
ze te veel en dit wrekt zich dan later. Onlangs
had ik nog gelegenheid in een 5e klasse hierop te
wijzen. Moelijke afleidingen kwamen vlot te voor-
schijn, omdat ze die in oplossingen vaak hadden
ingelacht; in veel eenvoudiger afleidingen bleven
ze steken, doordat ze ermee hadden volstaan, om
die afleiding uit hun boek eens aan te kijken.

Vervolgens wil ik U wijzen op de aandachts-
concentratie. Zal ons onderwijs vruchtbaar zijn,
dan is het een eerste vereischte, dat de leerling
met opmerkzaamheid en belangstelling
het hem aangeboden beschouwt. De graad van in-
tensiteit van deze beide is voor de school, maar
ook voor het verdere leven van betekenis bij de
beoordeeling van den eenen mensch door den an-
deren. Ze beïnvloeden n.l. de werking der overige
geestesfuncties in gunstigen zin.

Er is kracht voor noodig om een bepaalde voor-
stelling te plaatsen in het centrum van het bewust-
zijn, zoo dat krachtige afweer geboden wordt tegen
andere opkomende voorstellingen. De voorstelling,
waarop zich de opmerkzaamheid richt, wordt steeds
scherper omlijnd en treedt als centrale op in een
net van associaties. Het enkele verheft zich uit de
massa, wordt tot een soort middelpunt en heerscht
door versterkte aantrekkingskracht.

Van groote betekenis is dit voor den groei van
het geestelijk leven. De macht van den geest wordt
bepaald door de beheersching der opmerkzaamheid.

We bedoelen hier natuurlijk de willekeurige op-
merkzaamheid: de onwillekeurige heeft het karak-
ter van instinct. De school heeft de eerste te oef-
nen en te versterken.

We kunnen dus constataren, dat het de taak
van het onderwijs is opmerkzaamheid en belang-
stelling op te wekken en te versterken.

Welke rol speelt nu hierbij het wiskunde-onder-
wijs in het bijzonder?

Allereerst vereischt het een sterkere mate van
opmerkzaamheid dan menig ander vak. Zelden is
het doel van het denken zoo scherp bepaald als
bij de wiskunde.

„Construeer een driehoek uit basis, hoogtelijn
op de basis en een der basishoeken!"

Een scherpe concentratie der gedachten is bij
dezen arbeid vereischt.

Toch heeft de leerling tegen deze concentratie
van zijn denken geen bezwaar: integendeel!

Krachtig weer hij de invloeden af, die hem
daarbij belemmeren. Zit hij eenmaal in het vraag-
stuk, dan kan niets hem er meer vanaf brengen,
tot hij het gevonden heeft.

Maar aan den anderen kant moeten we ervoor
oppassen de veer niet te veel en te lang te span-
nen. Sterke concentratie is buitengewoon ver-
moeiend. Indien na langdurig zoeken de oplossing
niet gevonden is, treedt ontgoocheling op, die de

innerlijke zekerheid aan het wankelen brengt en
de belangstelling doodt. In onze mondelinge lessen
op de school moeten we ons voor overdrijving in
dit opzicht hoeden. Daarom geef ik ook (vooral
in de lagere klassen) na een half uur van inge-
spannen werken de leerlingen gelegenheid het onder-
wezen te passen op vraagstukken, die ze op
eigen gelegenheid gaan oplossen.

De arbeid in de klasse biedt de beste gelegenheid
om de aandachtsconcentratie te oefenen en te ver-
sterken onder de suggestie die uitgaat van leeraar
en medeleerlingen. 'Is dan ook aardig om op te
merken hoe juist de antwoorden zijn, die de leer-
lingen geven. Fouten komen dan weinig voor. Zoo-
dra ze daarentegen voor zichzelf aan 't werk gaan
met het oplossen der vraagstukken vernemen guld-
gen zich de fouten: de gedachten zijn dan minder
geconcentreerd.

Ook moet ik tot mijn spijt zeggen, dat het maken
van huiswerk, onder zoo geheel andere omstandig-
heden dan de school kan bieden, dikwijls als ver-
gift werkt voor de concentratie.

Als uw kind aan het werk gaat, moet het rustig
om hem zijn. Gesprekken van anderen moeten
hem niet afleiden. Hij mag niet om allerlei redten
uit zijn werk worden gehaald zonder hooge nood-
zaak.

Wie, als volwassen mensch, zich eens op een of
andere kwestie moet concentreren en dan telkens
weer wordt afgeleid, weet, hoe vermoeiend dit is,
hoofdpijn is niet zelden het gevolg ervan.

Een zeer belangrijke factor voor een goede con-
centratie is de belangstelling. Dat merken we
vooral bij onze kinderen, telkens weer op. Als iets
hun geheele belangstelling heeft, zijn ze ontog-
ankelijk voor allerlei andere indrukken: ze zijn
„weg", zeggen we dan, niet te bereiken.

Zoals ik reeds opmerkte, kunnen we met blijd-
schap constataren, dat de leerlingen tegenover de
wiskunde niet meer zoo vijandig staan als vroeger.
Over gebrek aan belangstelling behoeven we niet
langer te klagen. Maar aan den anderen kant zijn
er nog zooveel factoren, die telkens storend wer-
ken, dat het geen kwaad kan, als we ons van een
en ander eens rekenschap geven.

Begrijpelijk is die afkeer van de wiskunde wel.
Ze vraagt intensieve geestesarbeid, een hooge mate
van wilskracht. Haar systematische opbouw ge-
doogt geen zwakke plekken. Een tekort aan wis-
kundige kennis kan steeds gemakkelijk geconsta-
teerd worden.

En daarbij komt nog, dat doel en betekenis van
het wiskunde-onderwijs ook nu nog te weinig aan
den dag treden. Suggestie door medeleerlingen (spe-
ciaal bij meisjes) en door Oma's en andere
familieleden, die klagelijk praten van „doelloos
werk" doet hier veel kwaad. Het is dus, in het
belang onzer kinderen, onze plicht de belang-
stelling voor de wiskunde bij hen wakker te roepen
en te houden.

Thans gaan we over tot een nadere beschouwing
van de phantasie en de hiermee verbonden
intuïtie. Deze spelen ook in het verdere leven,
een zeer belangrijke rol bij het vinden der oplossing
van een probleem. Op de betekenis van deze
geestesfuncties voor het leven van ieder mensch
ga ik thans niet in, daar ik vertrouw, dat U deze
betekenis inziert. Maar ik wil U wijzen, hoe bij
het onderwijs in de wiskunde verschil in aanleg
te dezen opzichte wordt geconstateerd.

Elke constructieopgave doet een beroep op de
phantasie. En groote individuele verschillen zijn
hierbij te constataren.

Bij een groep van leerlingen is de phantasie
stomp. Ook bij intensieve inspanning komt geen
vermoeden, geen reddende gedachte bij hen naar
voren. Hulpeloos staren ze de figuur aan, waarbij
niets hen invalt.

Daarnaast kennen we een andere groep van leer-
lingen, bij wie de geschiktheid om de verschil-
lende voorstellingen op velerlei wijze met elkaar
in betrekking te stellen, prachtig ontwikkeld is.
Bij iedereen stap zien ze nieuwe problemen. Telkens
weer worden nieuwe mogelijkheden ontdekt, die
eveneens tot oplossing voeren. Onder deze groep
treft men er ook aan, bij wie het kritisch denken
niet gelijken tred houdt met de phantasie. De naar
boven komende voorstellingen worden niet op haar
juistheid en bruikbaarheid getoetst. Ze volgen dade-
lijk de eerste de beste ingeving... en komen dik-
wijls verkeerd uit.

Ten derde bevinden zich in de klasse enkelen,
meest zeer weinigen, die dadelijk de juiste manier
te pakken hebben. Voordat de bewuste mathema-
tische arbeid verricht is, voelen ze intuïtief aan,
waar het heen moet: kiezen dadelijk den weg, die
het vlugst en het zekerst tot het doel voert. Dat
zijn de echte mathematici, met hun gevoel voor het
aesthetische, zoals de Fransche filosoof en ma-
thematicus Henri Poincaré zoo fijn zegt. Uit het
onderbewuste ik komen juist die voorstellingen
naar boven, die het karakter van schoonheid
en élégance vertoonen.

Graag grijp ik in de klasse de gelegenheid aan,
hierop te wijzen. Maar dan ervaar ik ook, wat
Poincaré zegt: „que les profanes sont souvent